N:o 41.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 Maj 1872, kl. 5 e. m.

Betänkande i anledning af återremiss af sjette och nionde punkterna i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 33, rörande ändring i vissa fall af gällande bestämmelser i Rättegångs-balken.

Uti ifrågavarande punkter af omförmälda Utlåtande har Utskottet hemställt.

i sjette punkten,

»att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas att »2, 3 och 4 §§ af 12 kap. Rättegångs-balken skola erhålla följande förändrade lydelse:

»2 §. Blifver käranden förfallolöst ute; varde saken på den stämning ej mera »upptagen, och gälde han svaranden dess kostnad, der denne när är och det äskar.

»Kommer käranden å föresatt tid, men svaranden ej och låter ej laga förfall »framte; viser käranden, att svaranden stämning i laga tid fått; döme då Rätten i saken, »på de skäl käranden företer, och före i domen in, huru den, som vunnit, sin vederpart »om domen kungöra skall, som i 4 § sägs. Kommer svaranden sedan, innan tid till vad »ute är, och begär vädja; hafve der lof till, och Rätten, dit vädjadt är, döme i hufvud- »saken. Kommer han ej inom nämnda tid; njute återvinning som i 4 § sägs; och gånge »domen i sådant återvinningsmål till utmätning, der käranden det äskar; och han hafve »våld lyfta det, som utmätt är, om han full borgen derför ställer.

»Vållas, genom svarandens utevaro, uppskof med målet, böte han från och med »tio till och med ettlundra daler. Viser han å nästa ting å landet, eller inom en »månad i stad, att han förfall haft och ej kunnat Rätten det kungöra; gånge bö- »terna åter.

»3 §. Ej skall part anses hafva från Rätten uteblifvit, innan han ropats upp »tvänne gånger, minst en half timme emellan hvarje gång, och vid begge uppropen borta

»varit. Kommer han sedan under samma ting å landet, eller å samma rättegångsdag i »stad, innan Rätten till dom öfverlagt, att sin talan utföra; böte, för upprops försum- »melse, fem daler.

»4 §. Hvar som dom vunnit, efter ty i 2 § sägs, kungöre den, sedan tid till »vad förbi är, sin vederpart; eller söke utmätning dera, så tidigt att vederparten kan »låta saken instämma till nästa ting å landet, och i staden inom en månad, att återvin- »ning söka. Gör han det ej, som vunnit; njute den, som tappat, samma tid, sedan han »tillsagd varder. Prófvas det, att han för fattigdom ej orkar fullgöra domen, inom den »tid som sagdt är; hafve ändå makt att söka återvinning. Är det, som dömdt är, så- »dant, att återvinning varder onyttig, der domen fullgöras skulle; då gange den ej till »fullbordan. Försummar den, som tappat, den tid nu föresatt är; hafve sedan ingen »talan till återvinning.

»Hvad sålunda förordnadt är skall till efterrättelse gälla från och med början af »år 1873.»

samt *i nionde punkten*,

»att Riksdagen måtte för sin del besluta den förändring af 1 kap. Rättegångs- »balken, *dels* att, i stället för 1 §, införas tre §§ med följande nummer och lydelse:

»1 §. Underrätt å landet är Häradsrätt. Der dömer Häradshöfding med tolf »män, som dertill valde äro. De tolf kallas Häradsnämnd. Då ledigt rum i Nämnden »fyllas skall, varde i den valkrets, för hvilken ledigheten inträffat, val hållet å kommu- »nalstämma. Äro flera socknar, eller socknedelar, till gemensam valkrets förenade, be- »stämme Rätten, å hvilken sockens kommunalstämma valet förrättas skall. En hvar, »som i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad är, ege rösträtt vid nämnde- »mansval inom den valkrets han tillhör; och hafve hvarje röstande en röst. Vid lika »röstetal skilje lotten.

»2 §. Till Nämndeman är valbar hvarje inom valkretsen bosatt välfrejdad man, »som är 25 år gammal och sjelf vid nämndemansval rösträtt eger; dock ej den, som »står under förmynderskap eller annans husbondevälde, ej heller någon, som är i Konun- »gens eller rikets tjenst. Nämndeman väljes för sex år, dock med rätt för den valde »att efter två år från tjensten afgå. Flyttar Nämndeman ur valkretsen eller viser eljest »giltigt hinder, då ma Rätten honom entlediga, ändå att han ej två år tjenstgjort. Nämn- »deman som berättigad är att från tjensten afgå, skall dock tjensten fortfarande bestrida, »till dess besked till domaren inkommit, att annan vald blifvit. Den som fyllt sextio »år, vare ej skyldig att i Nämnd tjenstgöra. Ej eller vare någon pligtig att, sedan han »ur Nämnden afgått, åter inträda förr, än efter sex år.

»3 §. Är någon missnöjd med nämndemansval; ege deröfver hos Rätten klagan »föra; men valet lände ändå till efterrättelse, der ej Rätten annorlunda förordnar. Den »valdes behörighet ege Rätten pröfva, ändå att klagan ej föres;»

dels ock att 10 § skall erhålla följande lydelse:

»Nu hafver Häradshöfding förfall, att han sitt embete ej förrätta kan; kungöre

»det Hofrätten. Pröfvas det lagligt; förordne Hofrätten en skicklig man, som embetet i »hans ställe föreståt. Samma lag vare om Borgmästare, der Rådstufvurätten utan honom »ej domför är. Hafver Nämndeman förfall, och varder förty Häradsrätten ej domför, »eller saknas eljest fulltalig Nämnd, i andra fall än det, som i 13 kap. 4 § sägs, kalle »Häradshöfding af dem, som närmast bo, och till Nämndemän väljas kunna, en eller »flera, efter ty som behofvet fordrar.»

Dessa framställningar hafva, enligt Utskottet tillhandakomna protokolls-utdrag, blifvit af Andra Kammaren till Utskottet återförvisade, hvaremot Första Kammaren bifallit utan förändring hvad Utskottet i *sjette punkten* föreslagit samt i afseende å *nionde punkten*, med godkännande af Utskottets hemställan i öfrigt, för sin del antagit det i Herr Ribbings vid utlåtandet fogade reservation framställda förslag, enligt hvilket 1 kap. 2 § Rättegångs-balken skulle erhålla följande lydelse:

»§ 2. Till Nämndeman är valbar hvarje inom valkretsen bosatt man, som är 25 »år gammal och sjelf vid nämndemansval rösträtt eger; dock ej den, som icke råder sig »och sitt gods, eller som står under annans husbondevälde; ej den, som all sin egendom »till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf »fri är; ej den, som är för nesligt brott tilltalad eller under framtiden ställd; ej den, »som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig, eller ovärdig »att föra annans talan; ej heller den, som är i Konungens eller rikets tjenst. Nämn»deman väljes för sex år, dock med rätt för den valde att efter två år afgå. Flyttar »Nämndeman ur valkretsen eller visar eljest giltigt hinder, då må Rätten honom ent»lediga, ändå att han ej två år tjenstgjort. Nämndeman som berättigad är att från »tjensten afgå, skall dock tjensten fortfarande bestrida, till dess besked till domaren in»kommit, att annan vald blifvit. Den som fyllt sextio år, vare ej skyldig att i Nämnd »tjenstgöra. Ej heller vare någon pligtig att, sedan han ur nämnden afgått, åter inträda »förr, än efter sex år.»

Till följd af återremissen, har Utskottet företagit dessa frågor till ytterligare pröfning.

Hvad då först angår den i *sjette* punkten gjorda framställning, så synes, att döma af den diskussion, som föregick återremissen, äfven Andra Kammaren hafva gillat grunderna för Utskottets förslag. Med undantag af det utaf en talare gjorda yrkande att böterna för utevaro måtte förminskas, hvilket yrkande dock af andra talare bestreds och, efter Utskottets tanke, dess mindre förtjenar afseende, som syftet med lagförändringen genom bifall dertill skulle väsendtligen motverkas, gjordes hufvudsakligen endast de anmärkningar att det föreslagna stadgandet i 3 § om uppropsförsummelse vid rättegångstillfälle å landet ej stod i full harmoni med den redan beslutade förändringen i afseende å vissa Tings afdelande i särskilda allmänna sammanträden, samt att redaktionen lemnade rum för tvekan, huruvida icke en svarandepart kunde fällas till böter både för

uppropsförsummelse efter 3 § och för utevaro efter 2 §; och har Utskottet på grund häraf föranlåtits att omarbeta den föreslagna 3 § i 12 kap. Rättegångs-balken på sådant sätt, att ifrågavarande anmärkningar måtte förfalla.

Utskottet anser sig således, i betraktande deraf att nu ifrågasatta förändring i det af Första Kammaren redan godkända författningsförslaget egentligen afser endast formen, böra, med inbjudning till Första Kammaren att frångå dess redan i ärendet fattade beslut, vördsamt hemställa,

1:o att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas, att 2, 3 och 4 §§ af 12 kap. Rättegångs-balken skola erhalla följande förändrade lydelse:

»2 §. Blifver käranden förfallolöst ute; varde saken på den stämning ej mera upptagen, och gälde han svaranden dess kostnad, der denne när är och det äskar.

Kommer käranden å föresatt tid, men svaranden ej och låter ej laga förfall framte; viser käranden, att svaranden stämning i laga tid fått; döme då Rätten i saken, på de skäl käranden företer, och före i domen in, huru den, som vunnit, sin vederpart om domen kungöra skall, som i 4 § sägs. Kommer svaranden sedan innan tid till vad ute är, och begär vädja; hafve der lof till, och Rätten, dit vädjadt är, döme i hufvudsaken. Kommer han ej inom nämnda tid; njute återvinning som i 4 § sägs; och gånge domen i sådant återvinningsmål till utmätning, der käranden det äskar; och han hafve våld lyfta det, som utmätt är, om han full borgen derför ställer.

Vållas, genom svarandens utevaro, uppskof med målet, böte han från och med tio till och med etthundra daler. Viser han å nästa ting å landet, eller inom en månad i stad, att han förfall haft och ej kunnat Rätten det kungöra; gånge böterne åter.

3 §. Ej skall part anses hafva från Rätten uteblifvit, innan han ropats upp tvänne gånger, minst en half timme emellan hvarje gang, och vid begge uppropen borta varit. Kommer han sedan under samma dag, innan Rätten till dom öfverlagt, att sin talan utföra; då skall han ej eller för uteblifven anses, men böte, för upprops försummelse, fem daler.

4 §. Hvar som dom vunnit, efter ty i 2 § sägs, kungöre den, sedan tid till vad förbi är, sin vederpart; eller söke utmätning dera, så tidigt att vederparten kan låta saken intsämma till nästa Ting å landet, och i staden inom en månad, att återvinning söka. Gör han det ej, som vunnit; njute den, som tappat, samma tid, sedan han tillsagd varder. Pröfvas det, att han för fattigdom ej

orkar fullgöra domen, inom den tid som sagdt är; hafve ändå makt att söka återvinning. Är det, som dömt är, sådant, att återvinning varder onyttig, der domen fullgöras skulle; då gånge den ej till fullbordan. Försummar den, som tappat, den tid nu föresatt är, hafve sedan ingen talan till återvinning.

Hvad sålunda förordnadt är skall till efterrättelse gälla från och med början af år 1873.»

Beträffande deretter *nionde* punkten, så inhemtas af öfverläggningen i Andra Kammaren att återremissen i denna del föranleddes deraf, att man, under godkännande af Utskottets hemställan i öfrigt samt af grunderna för herr Ribbings förslag till 2 § af 1 kap. Rättegångs-balken, önskade några förändringar i det sistnämnda förslagets redaktion, så att dels uttrycket »den som icke råder sig och sitt gods» måtte utbytas emot något annat, hvilket ej jemväl innefattade samma begrepp som sedermera förekommer der det talas om »den som sin egendom till borgenärer afträdt», dels ock uttrycket »nesligt brott», såsom saknande lagbestämd betydelse, måtte ersättas af ett annat med nu gällande lags terminologi öfverensstämmande; och då otvifvelaktigt är, att en förändring i anmärkta syftet är af behofvet påkallad, anser sig Utskottet — helst jemväl den sålunda ifrågasatta förändringen i hvad Första Kammaren redan godkänt afser icke innehållet, utan endast formen — böra, med inbjudning till Första Kammaren att frånga dess redan i ärendet fattade beslut, vördsamt hemställa,

2:o att Riksdagen måtte för sin del besluta den förändring af 1 kap. Rättegångs-balken, *dels* att, i stället för 1 §, införas tre §§ med följande nummer och lydelse:

»1 §. Underrätt å landet är Häradsrätt. Der dömer Häradshöfding med tolf män, som dertill valde äro. De tolf kallas Häradsnämnd. Då ledigt rum i Nämnden fyllas skall, varde i den valkrets, för hvilken ledigheten inträffat, val hållet å kommunalstämma. Äro flera socknar, eller socknedelar, till gemensam valkrets förenade, bestämme Rätten, å hvilken sockens kommunalstämma valet förrättas skall. En hvar, som i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad är, ege rösträtt vid nämndemansval inom den valkrets han tillhör; och hafve hvarje röstande en röst. Vid lika röstetal skilje lotten.

2 § Till nämndeman är valbar hvarje inom valkretsen bosatt man, som är tjugufem år gammal och sjelf vid nämndemansval rösträtt eger; dock ej den, som står under förmynderskap eller annans husbondevälde eller som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är tilltalad eller blifvit under framtiden stäld eller fälld till ansvar för brott, som medför förlust af

medborgerligt förtroende, eller dömd ovärdig att föra andras talan inför Rätta; ej heller den, som är i Konungens eller rikets tjenst. Nämndeman väljes för sex år, dock med rätt för den valde att efter två år afgå. Flyttar Nämndeman ur valkretsen eller viser eljest giltigt hinder, då må Rätten honom entlediga, ändå att han ej två år tjenstgjort. Nämndeman, som berättigad är att från tjensten afgå, skall dock tjensten fortfarande bestrida, till dess besked till Domaren inkommit, att annan vald blifvit. Den, som fyllt sextio år, vare ej skyldig att i Nämnd tjenstgöra. Ej heller vare någon pligtig att, sedan han ur Nämnden afgått, åter inträda förr, än efter sex år.»

Stockholm den 4 Maj 1872.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

N:o 42.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 Maj 1872, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående användandet af inkomster af ledigt pastorat.

Medelst en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 26) har Herr *Nils Nilsson* från Malmöhus län föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, »att de inkomster af ett ledigt pastorat, som enka eller oförsörjda barn efter afliden prest icke berättigas uppbära, och icke erfordras till lön för den prestman, som förrättar embetet under ledigheten, eller böra utgå för onera och andra lägenheten vidlådande utgifter, skola tillfalla pastoratets skolväsende att, der flera skoldistrikt finnas inom pastoratet, fördelas dem emellan efter antalet i skolåldern varande barn.»

Enligt gällande stadga för rikets elementarläroverk inga ifrågavarande medel för närvarande till vederbörande stifts byggnadskassa, som är afsedd för elementarläroverkens behof. Emellertid och sedan vid kyrkomötet 1868 fråga blifvit väckt om åtgärders vidtagande för bildande af en fond till ålderstigna och otjenstbara prestmäns pensione-